

Kā pasargāt savu elektronisko maciņu,

Maksājumu kartes ir mūsdienīgs maksāšanas līdzeklis jeb elektroniskais maciņš, kam ir daudz priekšrocību. Diemžēl negodīgi cilvēki to ir gatavi patušot bez kartes lietotāja ziņas, tāpēc ir svarīgi zināt, kā iespējams sevi pasargāt no krāpniekiem un krāpnieciskiem darījumiem. Kādi tie mēdz būt un kā no tiem izvairīties, skaidro a/s «Citadele banka» Risku un atbilstības direkcijas vadītāja vietnieks Uldis Upenieks.

Karte sniedz drošības izjūtu. Tā aizņem daudz mazāk vietas nekā naudas maks, turklāt to var nēsāt gurnādziem grūti pieejamās vietās. Turklāt, ja nozog maksu ar skaidru naudu, tā ir zudusi uz visiem laikiem, bet kartes pazaudēšana saistās tikai ar dažām formalitātēm – ir nekavējoties jāvērsas bankā, lai apturētu kartes darbību.

PIN kodu nevajadzētu atklāt pat ģimenei

«Visas maksājumu kartes satur vienādu informāciju: lietotāja vārdu, uzvārdu, kartes numuru (15–19 zīmes), kartes derīguma termiņa beigu datumu (*expires end/valid thru*), dažreiz – derīguma termiņa sākuma datumu (*valid from*), savukārt kartes aizmugurē ir kartes drošības numurs – trīs cipari, kas uzdrukāti uz paraksta līnijas vai uzreiz aiz tās, čips, kas karti padara *gudrāku*, lietotāja paraksts un magnētiskā līnija,» uzskaita Uldis Upenieks. «Šī informācija ir nepieciešama, lai varētu veikt darījumus, iepērkoties norēķināties, un to cenšas iegūt arī visi tie, kas grib piekļūt svešas personas kontam bankā. Viens no izplatītākajiem un vienkāršākajiem veidiem, kā mēģina izkrāpt naudu no konta, ir magnētiskās līnijas *nolasīšana*. Magnētisko līniju pārceļ uz plastikāta kartes, kas ir plaši pieejamas vietējā tirgū, un izdara pirkumus, bet netiek klāt skaidrai naudai, jo ir jāzina

arī PIN kods. Tāpēc noziedznieki mēdz bankomātiem pielāgot dažādas ierīces (piestiprina miniatūras videokameras, uzstāda virs esošās klaviatūras vēl vienu), lai varētu piefiksēt personas PIN kodu. Izņemot skaidru naudu no bankomāta vai norēķinoties ar maksājumu karti, noteikti jāievēro piesardzība. Tādā mazināsies risks, ka ar personas kontu varētu tikt veikti krāpnieciski darījumi.»

Izdarot pirkumu, nedrīkst izlaist no acīm savu maksājumu karti – ļaut, ka viesmīlis ar to dodas prom no jūsu galdiņa vai ka tirgotājs, rīkojoties ar to, uzgriez muguru vai notupstas zem griez muguru vai notupstas uz papīra lapiņas, kas var nokļūt negodīga cilvēka rokās. Ievadot savu PIN kodu, jāpievērš uzmanība apkārtnē un jāpārlicinās, vai neviens nenovēro, kādi skaitļi tiek ievadīti. Ja vien iespējams, bankomāti jāizmanto tikai dienā vai jāizvēlas labi apgaismoti, ja naudu nākas izņemt naktī. Noteikti jāaplūko bankomāta informācijas lodziņi, lai laikus atklātu aizdomīgus pārveidojumus. Nekad nevajag tirdzniecības vietā vai pa tālruni skaļi nosaukt savu konta numuru.

Kartes krāpnieciskas izmantošanas gadījumos tās īpašnieks tiek aizsargāts tad, ja viņš ir ievērojis kartes lietošanas līgumā noteiktos drošības pasākumus, piemēram, nav citiem izpausts PIN kods vai karte atstāta citiem viegli pieejamā vietā.

Kas jāievēro, iepērkoties internetā

Kas jāievēro, iepērkoties internetā

Pieaugot interneta izmantošanas iespējām un izvēršoties virtuālās tirdzniecības apjomam, strauji attīstās gan krāpnieku rīcības plāni, tomēr attīstās arī tirgotāju un karšu izdevēju organizāciju pasākumi maksājumu drošības pilnveidošanā. Lai iepirkšanās internetā būtu droša, vispirms ir jāpārlicinās, vai darījumu gribat slēgt ar uzticamu uzņēmumu. «Ievāciet informāciju par komersantu, ievadot tā nosaukumu *Google*. Uzziniet uzņēmuma fizisko adresi, tālruni un numuru, noskaidrojiet visu iespējamo par piedāvājumu (piegādes termiņus, garantijas saistību noteikumus, pasūtījuma atsaukšanas noteikumus u. c.),» norāda bankas speciālists un piebilst, ka noteikti ir arī jāpārlicinās par privāto datu aizsardzību topārsūtīšanas vai uzglabāšanas laikā. Uzticamas interneta lapas parasti pieejamā vietā publicē skaidri formulētu privātuma atrunu. Par pār-

Vienkārši piesardzības pasākumi

- **Ievērojiet personas identifikācijas numuru (PIN), lai nevajadzētu to rakstīt uz papīra. Uzmanieties no personām, kas novēro jūs, kad to ievadāt.**
- **Karti glabājiet drošā vietā un regulāri pārbaudiet, vai tā joprojām ir tur.**
- **Izdarot pirkumu, neizlaidiet no acīm savu maksājumu karti.**
- **Nekad neatstājiet savas kartes darbā vai mašīnā.**
- **Neglabājiet kartes metāla priekšmetu (atslēgas, monētas u.c.) tiešā tuvumā, jo tie var sabojāt magnētisko joslu.**
- **Ja vien iespējams, bankomātus izmantojiet tikai dienā vai izvēlieties labi apgaismotu bankomātu.**
- **Pirms ievietot karti, aplūkojiet bankomātu un tā apkārtni, lai atklātu aizdomīgus pārveidojumus un pārliecinātos, vai darījuma veikšanas laikā tuvumā neatrodas aizdomīgi cilvēki.**
- **Pierakstiet karšu nozaudēšanas centra ārkārtas situāciju tālruni un numuru.**
- **Saglabājiet visas savu darījumu izdrukas jeb čekus, kamēr neesat pārliecinājies, ka tie pareizi uzskaitīti bankas ziņojumā vai kredītkartes rēķinā.**

ESIET MODRI! «Novērtējiet priekšrocības, ko sniedz bezskaidras naudas norēķini, bet vienlaikus esiet arī modri, rīkojoties ar maksājumu kartēm,» iesaka a/s «Citadele banka» Risku un atbilstības direkcijas vadītāja vietnieks Uldis Upenieks

sūtāmo datu šifrēšanu liecina ikona, kas izskatās kā aizslēgta piekaramā atslēga. Ja māc šaubas par komersanta goda prātu, nedrīkst pārsūtīt nekādu informāciju par savu debetkarti vai kredītkarti. «Tiklīdz interneta vidē *saimniekojošie* noziedznieki uzzina personas bankas kartes numuru vai citu finansiāla rakstura informāciju, viņi sāk rīkoties.»

Neglabā visas olas vienā grozā

Lai izvairītos no nepatīkamas pieredzes, kad iespējams palikt bez santīma bankas kontā, ieteicams atvērt vairākus kontus un izmantot vairākas maksājumu kartes. «Nevajadzētu visu savu naudu uzglabāt vienā kontā, kuram ir piesaistīta

maksājumu karte, jeb likt visas olas vienā grozā. Kļūstot par noziedznieka upuri, tādā gadījumā persona riskē, ka bankas konts tiks iztīrīts līdz nullei,» brīdina a/s *Citadele banka* Risku un atbilstības direkcijas vadītāja vietnieks Uldis Upenieks. «No

Viens no izplatītākajiem un vienkāršākajiem veidiem, kā mēģina izkrāpt naudu no konta, ir magnētiskās līnijas «nolasīšana»

šādas kļūmīgas situācijas sevi iespējams pasargāt, piemēram, ieviešot maksājumu karti, ko nekad neizmanto, iepērkoties internetā. Var arī izmantot tā saukto virtuālo maksājumu

karti un tajā uzglabāt tikai tik daudz naudas, cik nepieciešams plānotajam pirkumam internetveikalā. Tādējādi pastāv risks zaudēt tikai šo summu, nevis visu bankas konta saturu.»

Speciālists iesaka arī regulāri sekot tam, kas notiek personas

konta izdrukām un pamanot, ka ir veikts darījums, par kuru neko nezināt, ir jāziņo bankai. Banku rīcībā ir pārlūkprogrammas, kas ļauj šos darījumus kontrolēt un atbilstoši rīkoties.»

Arī dodoties uz ārvalstīm, esot vēlams ņemt līdzi vairākas maksājumu kartes. «Ja kāda no kartēm pazūd vai to nozog, nebūs jāpaliek pie sasistas siles.» Konstatējot zādzību, nekavējoties jābrīdina banka par šo faktu, lai varētu bloķēt karti un līdz ar to arī piekļuvi kontam. Tādā veidā bankā un jāuzraksta iesniegums par notikušo. Vairākumā gadījumu klienti atgūst naudu, tiesa, pēc tam, kad banka ir veikusi izmeklēšanu, lai noskaidrotu lietas apstākļus.»

Reklāmraksts tapis sadarbībā ar a/s «Citadele banka»